

IX. VICTORIA TARTOMÁNY

– Barátaimat bármely nap szívesen látom – válaszolta Helena nevetve –, márpedig ön...

– ...a leghívebb barátja vagyok, asszonyom – egészítette ki udvariasan Paganel.

A kölcsönös udvariaskodást a hét felkantározott ló érkezése szakította félbe, Paddy egyik fia vezette őket kötőféken.

Glenarvan megfizette az ír telepesnek az állatok és az egyéb holmik árát, és hálásan megköszönte a szívességét. A derék telepesnek a hála szavai legalább olyan jólestek, mint a markába leszámolt *guineák*.²²³

Jelt adtak az indulásra. Helena és Mary helyet foglalt a női szakaszban, Ayrton felült a bakra. Olbinett elhelyezkedett a szekér hátsó saroglyájában. Glenarvan, az őrnagy, Paganel, Robert, John Mangles és a két matróz pedig, karabéllyal a vállukon, pisztollyal az övükben, nyeregbe szálltak.

– Isten önökkel! – kiáltotta Paddy O'Moore az utasok után, és családja kórusban ismételte a búcsúüdvözlést.

Ayrton sajátos rikkantást hallatott, és ösztökével indulásra noszogatta a hosszú sor ökröt. A szekér megmozdult, deszkái megreccscentek, a kerékagy megcsikordult a kocsitengelyen, és a derék ír telepes vendégszerető háza tája nemsokára eltűnt az út kanyarodójánál Glenarvan és társai szeme elől.

1864. december 23-át írtak. A december szomorú, mogorva, nyirkos hónap az északi félgömbön, de itt akár a június nevet is megérdemelné. Csillagászati értelemben már harmadnapja nyár volt. Huszonegyedikén ugyanis a Nap elérte a Bak jegyét, és attól fogva néhány másodperccel meg is rövidült már útja a szemhatár felett. Eszerint Glenarvannek és társainak az év legforróbb szakában csaknem egyenlítői napsütésben kellett végigutaznia Ausztráliát.

A Csendes-óceán e részén elterülő angol birtokok gyűjtőneve Ausztrálázsia. Ide tartozik Új-Hollandia, Tasmania, Új-Zéland és néhány környező sziget. Az ausztráliai szárazföld maga igen különböző nagyságú területekre és egymástól igen eltérő gazdasági helyzetben levő, hatalmas gyarmatokra oszlik.

Aki megnézi Petermann vagy Preschoel új térképeit, annak első pillantásra a határok egyenes vonala ötlük a szemébe. Az angolok ugyanis a nagy tartományok között vonuló, kölcsönös megegyezéssel kijelölt mezsgyét mérőszinórral húzták meg. Sem a hegyrajzi alakulatokkal, sem a belvizek folyásirányával, sem az éghajlati eltérésekkel, sem a nemzetiségi különbségekkel nem törődtek. Az egymással határos gyarmatok mindegyike egy-egy párhuzamos négyszög, és úgy illeszkedik össze, mint valami *mozaik*²²⁴ darabjai.

Ez a sok egyenes vonal és derékszög inkább mértani szakember, mint földrajztudós művére vall. Pedig a szeszélyesen csipkézett partvidék, s annak minden *fjordja*,²²⁵ öble, szirtfoka, öbölserű folyamatorkolata a maga vonzó rendszertelenségével a természet nevében tiltakozik e rideg mértani szabályosság ellen!

Ez a sakktáblaszerű látvány joggal ingerelte Jacques Paganel hevülékeny kedélyét. Ha Ausztrália francia birtok volna, a francia térképszerkesztők aligha lettek volna ilyen mértéktelenek a derékszögmérő és a vonalzó használatában.

²²³ Angol aranypénz

²²⁴ Színes üveg- vagy kőköcskéből összeállított ábra

²²⁵ Magas sziklafalak közé benyúló keskeny, mély tengeröblök norvég eredetű neve

Óceánia e nagy szigetének ez idő szerint hat tartománya van: Új-Dél-Wales, fővárosa Sydney; Queensland, fővárosa Brisbane; Victoria, fővárosa Melbourne; Dél-Ausztrália, fővárosa Adelaide; Nyugat-Ausztrália, fővárosa Perth, és végül Észak-Ausztrália, amelynek egyelőre nincs fővárosa.²²⁶

A gyarmatosítók csak a partvidékeken telepsznek meg. Alig akad jelentősebb város, amely kétszáz mérföldnél távolabbra merészkedett volna a tengerparttól. A kontinens belseje – vagyis akkora terület, mint Európa kétharmada – szinte teljesen ismeretlen.

A 37. szélességi fok, szerencsére, nem metszi ezeket a roppant sivagokat, ezeket a hozzáférhetetlen, nyomorúságos tájékokat, amelyekért már annyi életet áldozott a tudomány. Glenarvanék sem tudtak volna megbirkózni az ottani nehézségekkel. Az utasokat csupán Ausztrália déli részébe szólította feladatuk, és nem kellett más területeket átszelniük, mint Adelaide környékét, Victoria tartományt s végül a csúcsára állított háromszögre emlékeztető Új-Dél-Walest.

A Bernouilli-fok hatvankét mérföldnyire van Victoria tartomány határától, vagyis legfeljebb kétnapi járóföldre. Ayrton úgy számított, hogy másnap már Aspleyben, Victoria tartomány legkeletibb városában halhatnak.

Ilyenkor, utazás kezdetén, általában sem a lovasok, sem a lovak nem kímélik az erejüket. Ami az előbbieket illeti: hadd ficánkoljanak kedvükre, az utóbbiakat azonban célszerű lassúbb mozgásra fogni. „Lassan járj, tovább érsz” – ez a szabály a messze útra induló hátszlovakra vonatkozik leginkább. Az utasok elhatározták hát, hogy naponta átlagosan huszonöt-harminc mérföldnél nem lovagolnak többet.

A hátszlovaknak egyébként az ökrök lassúbb járásához is igazodniuk kellett. Az ökrök – akár bizonyos gépek – erőben takarítják meg a vesztett időt.

A karaván magva a szekér volt, utasaival, készleteivel: valóságos vándorló erőd. A lovasok némelykor elkóboroltak, de messzire azért nem volt szabad mellőle eltávolodniuk.

²²⁶ A tartományok száma időközben Yass-Canberrával hétre szaporodott. Fővárosa: Canberra, egyben egész Ausztrália fővárosa lett

Semmiféle menetelési rendben sem állapodtak meg. Így tehát, bizonyos határok között, ki-ki azt tehette, amire éppen kedve volt: a vadászok a síkságon cserkészhettek, a nyájaskodó természetűek a szekéren ülő asszonyokkal cseveghettek, a bölcselkedő hajlandóságúak egymással filozofál-gathattak. Paganel, mind a három tulajdonság meglévin benne – mint gondolható –, szinte egyszerre vett részt valamennyi szórakozásban.

Adelaide környéke semmiféle érdekességet sem nyújtott.

Egy sor alacsony, porral borított domb, végtelen, sivatag földek, amelyeknek errefelé *bush* a gyűjtőneve, néhány rétság, rajta csomókban tenyésző, sós bozót, sokszögletű levelekkel, a juhok e kedvenc eledelével – ezek váltogatták egymást sorjában, sok-sok mérföldön keresztül. Itt-ott néhány *pig's face* legelt, az Adelaide és a tengerpart közötti új távírvonal póznái tövében: sajátos új-hollandiai birka, amelynek feje a disznóéra emlékeztet.

Idáig a puszták roppantul hasonlítottak az argentinai pampavilág egyhangú térségeire: még a fűvel borított, sík talaj és az eget éles vonalban metsző szemhatár is azokra emlékeztetett. De Paganel bizonykodott, hogy hamarosan változik a tájék. Ígérete alapján mindannyian csodálatos jelenségekre készültek fel.

Három óra tájt a szekér kopár területen döcögött végig: az úgynevezett Moszkító-síkságon. Paganel a földrajztudós meglegedésével állapíthatta meg, hogy a vidék rászolgál a nevére. Utasok és állataik egyaránt sokat szenvedtek a tolakodó kétszárnyúaktól. Csípéseik ellen lehetetlen volt a védekezés. A fájdalom csillapítása már könnyebb volt: erre szolgáltak a hordozható gyógyszerárban levő ammóniás-üvegek.²²⁷ Paganel nem tett lakatot a szájára, hanem szitkozódva kívánta pokolra az ádáz vérszopókat, amelyek kínzó szúrásokkal gyötörték hosszú testét.

Estefelé néhány akác-élősövény derítette fel a pusztát képét; imitt-amott fehér gumifák csoportjai bukkantak fel az utasok előtt; messzebb friss keréknyomot láttak; aztán európai származású fákat pillantottak

²²⁷ Az ammónia hidrogénből és nitrogénből álló gáz, amelynek erős szagú vizes oldata a szúnyogcsípések okozta kellemetlen érzés enyhítésére alkalmas

meg; olajfát, citromfát, zöldellő tölgyeket; végül jó karban levő karókerítések jeleztek a lakott területet.

Nyolc óraker az Ayrton ösztökélésére gyorsabban lépdelő ökrök elérték a Red-Gum állomást.

„Állomás” névvel az ország belsejében azokat a telepeket jelölik, ahol Ausztrália legfőbb kincse, a szarvasmarha tenyészik. Az állattenyésztőket *squatter*eknek nevezik, ami angolul „földön ülő embereket” jelent. Mert valóban: ezt teszi minden gyarmatos, aki befáradt a csatangolásba ezeken az irtatlan területeken.

Red-Gum állomás meglehetősen jelentéktelen telep volt. De Glenarvanékat mégis őszinte vendégszeretet fogadta. Az ilyen magányos kunyhók fedele alatt állandóan terített asztal várja az utasokat. Az ausztráliai vándor minden telepésben szíves házigazdára talál.

Másnap Ayrton már kora hajnalban befogta ökreit. Aznap este el akarta érni Victoria határát.

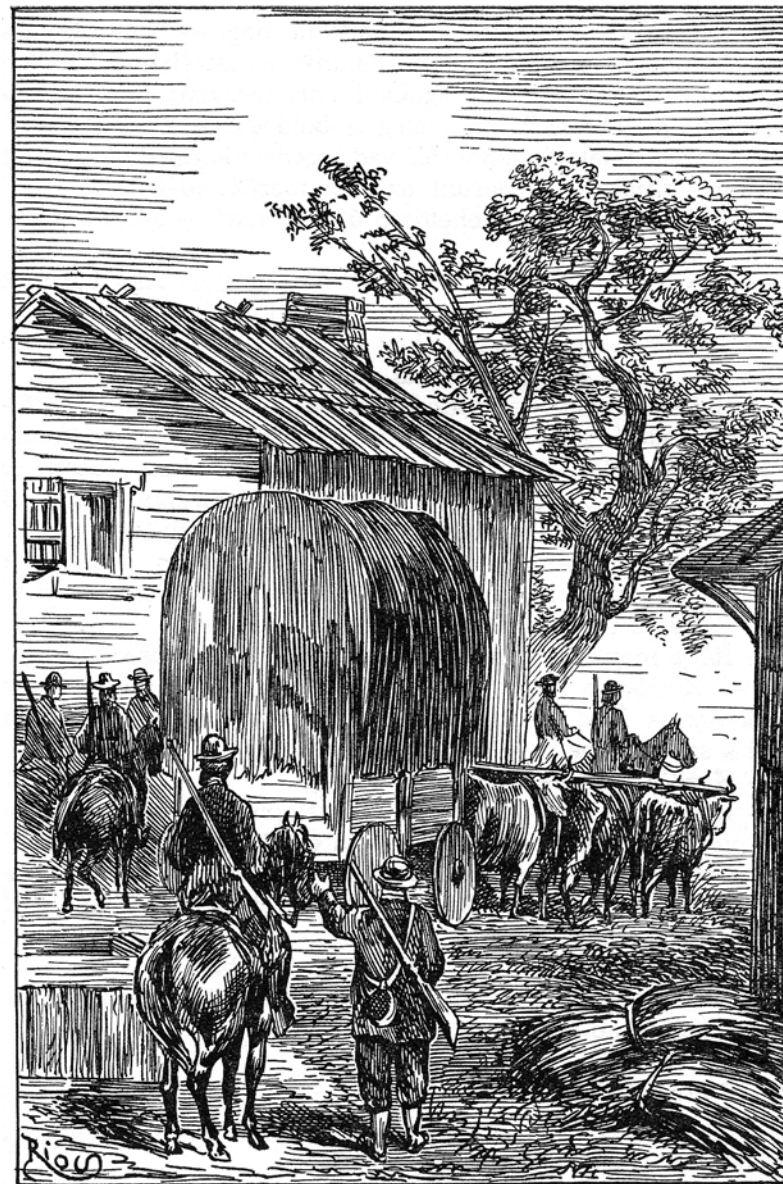
A talaj fokról fokra egyenetlenebbé vált. Ameddig a szem ellátott, skarlátvörös fövényhalmok hosszú sora hullámszórt, mintha valami mérhetetlen, redőző, szél duzzasztotta vörös selyem borítaná a síkságot. Néhol egy-egy *malley* – fehérrel pettyezett, sima, egyenes törzsű fenyőféle – terjesztette ágait és sötétzöld lombozatát a buja rétekre, amelyeken falkástól nyüzsögtek a pajkos ugró egerek.

Távolabb hatalmas, bozóttal és zsenge gumifa-ligetekkel borított mezőségek következtek. Aztán a csoportok eltávolodtak egymástól, s a magányos cserjék – mintegy Ausztrália erdőségeinek előhírnökeiként – fákká terebélyesedtek.

A victoriai határ közelében észrevehetően megváltozott a tájék. Az utasok érezték, hogy lovaik lába már másféle földet tapos.

Változatlanul toronyiránt haladtak, s meg is teheték, mert semmiféle akadály, tó, hegy nem kényszerítette őket, hogy vargabetűt tegyenek, vagy éppen kanyarogva haladjanak tovább. Kitartóan érvényesítették a gyakorlatban a mértan első alaptételét, és minden kitérő nélkül követték a két pont közötti legrövidebb egyenes utat.

Fáradtságról, nehézségről szó sem volt. Ügetésük az ökrök cammogásához igazodott, és igaz ugyan, hogy ezek a nyugodt állatok nem halad-

Red-Gum állomás